

Lovforslag nr. L 84. Fremsat den 30. november 1983 af indenrigsministeren

Forslag

til

Lov om ændring af lov om svangerskabshygijne og fødselshjælp

(Ophævelse af den amtskommunale forpligtelse til at drive antikonceptionsklinikker m.v.)

§ 1

I lov om svangerskabshygijne og fødselshjælp, jfr. lovbekendtgørelse nr. 431 af 3. september 1975, som ændret ved lov nr. 113 af 21. marts 1979, foretages følgende ændringer:

1. § 3 ophæves.

2. I § 6 ophæves stk. 1.

Stk. 2, bliver herefter stk. 1.

3. § 11 affattes således:

§ 11. Enhver, der har dansk indfødsret eller bopæl her i landet, har adgang til gratis vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder hos en læge.

Stk. 2. Vejledning skal efter beslutning af amtskommunerne, henholdsvis Københavns og Frederiksberg kommuner tilbydes enten

1) såvel hos praktiserende læge som på sygehusafdeling eller en dertil indrettet klinik, eller

2) alene hos praktiserende læge efter den vejledningssøgendes eget valg.

Stk. 3. Vejledning kan tilbydes og ydes til personer, der er under 18 år og ugift eller umyndiggjort i personlig henseende, uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værgen.

Stk. 4. Udgifterne til vejledning afholdes af amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner.

Stk. 5. Indenrigsministeren kan fastsætte vejledende retningslinier for tilrettelæggelse af vejledningen.

Stk. 6. Indenrigsministeren sørger for, at befolkningen får oplysning om svangerskabsforebyggende metoder.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. april 1984.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Ved forslaget ophæves kravet til amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner (i det følgende kaldet amtskommunerne) om, at der til opfyldelse af disse kommuners forpligtelse til at tilvejebringe adgang til vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder skal tilbydes sådan vejledning på en dertil indrettet klinik eller sygehusafdeling.

Lovforslaget tager først og fremmest sigte på at skabe større frihed og mere fleksibilitet i amtskommunernes tilrettelæggelse af vejledningen om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder.

I forhold til de vejledningssøgende er det hensigten med lovforslaget, at der fortsat skal være adgang til at modtage vejledningen gratis, samt at der for gruppe 1-sikrede opretholdes et alternativ til den valgte læge.

Forpligtelsen til at tilvejebringe adgang til vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder blev pålagt amtskommunerne ved en ændring af loven i 1975, jfr. lov nr. 117 af 7. maj 1975, som en følge af mødrehjælpsinstitutionernes nedlæggelse i forbindelse med vedtagelse af lov om social bistand.

For så vidt angår folketingets behandling forud for lovændringen i 1975 henvises til Folketingstidende 1974-75, sp. 670-73, 1355-70, 87-90, 853-70, 3852-60 og 4095-96, tillæg A 733 og 981, tillæg B 251 og tillæg C 211.

Af bemærkningerne til forslaget til ovennævnte lovændring fremgik bl. a., at befolkningens adgang til vejledning om svangerskabsforebyggelse ikke måtte forringes.

Samtidig udtalte folketingets socialudvalg i betænkning af 17. april 1975 over lovforslaget, at udvalget på baggrund af oplysninger om benyttelsen af seksualvejledningsklinikkerne fandt, at der fortsat burde være valgmulighed mellem at få denne vejledning hos alment praktiserende læger eller på klinik/sygehusafdeling, hvor vejledningen var – og fortsat er – gratis.

Det har herefter været forudsat, således også i indenrigsministeriets cirkulære af 10. marts 1976 om foreløbige vejledende retningslinier for oplysningsvirksomhed om svangerskabsforebyggende metoder, at den amtskommunale forpligtelse i henhold til loven omfatter tilvejebringelse af adgang til vejledning om svangerskabsforebyggelse på klinik eller sygehusafdeling.

Ved lovændringen i 1975 var vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder ikke omfattet af sygesikringens overenskomster, hvorfor konsultation m.v. hos praktiserende læge i forbindelse med svangerskabsforebyggelse var forbundet med udgifter for de enkelte lægesøgende, dog bortset fra gravide kvinder.

Med kravet til amtskommunerne om at tilbyde den pågældende vejledning på klinik eller sygehusafdeling opretholdtes derfor muligheden – trods mødrehjælpens nedlæggelse – for at modtage gratis vejledning.

Samtidig tilgodesås muligheden for, bl. a. af diskretionshensyn, at modtage vejledningen andetsteds end hos den sædvanligt benyttede praktiserende læge.

Endelig var der også taget højde for, at visse læger ikke ønskede at yde vejledning.

Siden landsoverenskomsten 1975-76 om almen lægegerning har vejledning om svangerskabsforebyggelse imidlertid tillige været en integreret del af sygesikringens ydelser hos alment praktiserende læger.

Dette indebærer, at gruppe 1-sikrede kan få denne vejledning gratis hos deres valgte læge, mens gruppe 2-sikrede har adgang til efterfølgende refusion af et beløb svarende til det, den offentlige sygesikring afholder for den tilsvarende ydelse til en gruppe 1-sikret.

Hvis vejledningen alene opretholdes som en integreret del af sygesikringen, vil ophævelse af den amtskommunale forpligtelse til at tilbyde vejledning på klinik eller sygehusafdeling medføre, at muligheden for gratis vejledning for gruppe 2-sikrede samt alternativet til den valgte læge for gruppe 1-sikrede vil bortfalde i de amtskommuner, der

vælger at ophøre med at drive antikonceptionsklinikker.

For at sikre adgang dels for gruppe 1-sikrede til at få vejledning hos en anden end den valgte læge dels for gruppe 2-sikrede til gratis vejledning, vil der med virkning for de amtskommuner, der vælger ikke at have klinik, skulle indgås en særskilt aftale mellem Amtsrådsforeningen i Danmark og Praktiserende Lægers Organisation vedrørende vejledning hos alment praktiserende læger om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder i lighed med den aftale, der er indgået vedrørende profylaktiske helbredsundersøgelser af gravide og børn samt vaccinationer.

De amtskommuner, der vælger ikke at drive klinikker, vil så skulle tilslutte sig denne aftale for at opfylde kravene i loven om adgang til gratis vejledning.

Administrationen ved tilvejebringelse af den pågældende ydelse samt udgifter i forbindelse med vejledningen foreslås som hidtil henlagt til amtskommunerne.

Lovforslaget vil betyde en vis administrativ letelse for amtskommunerne.

Lovforslaget vil ikke have udgiftsmæssige konsekvenser for de amtskommuner, der vælger at opretholde antikonceptionsklinikker. For de øvrige amtskommuner vil de økonomiske konsekvenser afhænge af vilkårene i den særlige aftale, der forudsættes indgået. Det må dog forventes, at der vil blive tale om honorar af samme størrelsesorden som sygesikringshonorarer. Det skønnes derfor, at lovforslaget er udgiftsmæssigt neutralt.

Lovforslaget ophæver den hidtidige binding med hensyn til hvilket udvalg, der i den kommunale forvaltning skal varetage opgaverne på svangerskabshygiejne- og fødselshjælpsområdet. Fordelingen af opgaver mellem stående udvalg sker i kommunens eller amtskommunens styrelsesvedtægt.

Ændringen er en konsekvens af tilsvarende ændringer af sygehusloven og sygesikringsloven, hvor den udvalgmæssige binding foreslås ophævet.

Lovforslaget har været forelagt justitsministeriet, socialministeriet, undervisningsministeriet, ministeriet for Grønland, statsministeriet, finansministeriet, sundhedsstyrelsen, Amtsrådsforeningen i Danmark, Sygesikringsens Forhandlingsudvalg, Frederiksberg kommune, Københavns kommune, Forebyggelsesrådet, Foreningen for Familieplanlægning og Komiteen for Sundhedsoplysning.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

§ 3 foreslås ophævet, således at bestemmelsen, som fastslår, at vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder kan tilbydes og ydes til personer, der er under 18 år og ugift eller umyndiggjort i personlig henseende, uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værgen, fremover videreføres som § 11, stk. 3. Baggrunden herfor er alene at samle reglerne om vejledning om svangerskabsforebyggelse til ikke-gravide i en enkelt bestemmelse.

Til nr. 2

Den gældende bestemmelse i § 6, stk. 1, fastslår, at det enten skal være social- og sundhedsudvalget eller sygehusudvalget, som skal varetage opgaverne efter lovens § 5 (og § 11). Denne bestemmelse foreslås ophævet, da det er uhensigtsmæssigt, at der i speciallovgivningen er bestemmelser om, at der skal nedsættes stående udvalg med nærmere angivne opgaver, jfr. betænkningen om kommunale styrelsesformer (Bet. 894/1980, s. 81-82).

Til nr. 3

Ved § 11, stk. 1, er det præciseret, at enhver, dvs. uanset køn, alder og økonomiske forhold, der har dansk indfødsret eller bopæl her i landet, skal have adgang til gratis vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder.

Af bestemmelsen fremgår endvidere, at den pågældende vejledning forudsættes ydet gratis til alle. Som anført i de almindelige bemærkninger, indebærer dette, at der skal indgås en særlig aftale om den pågældende ydelse mellem Amtsrådsforeningen i Danmark og Praktiserende Lægers Organisation, således at de amtskommuner, der ønsker at ophøre med at drive antikonceptionsklinikker skal tilslutte sig denne aftale for at opfylde lovens krav om adgang til gratis vejledning.

Formuleringen »en læge« understreger i overensstemmelse hermed det fri lægevalg, som vil være en følge af indgåelse af ovennævnte aftale.

Ifølge § 11, stk. 2, er det amtsrådet, der beslutter om vejledningen i henhold til stk. 1 skal tilbydes udelukkende hos praktiserende læge eller som supplement hertil på en dertil indrettet klinik eller sygehusafdeling. Såfremt amtsrådet beslutter fortsat at tilbyde vejledning om svangerskabsforebyggelse på en dertil indrettet klinik eller sygehusafdeling, vil der fortsat være mulighed for den vejledningsøgende for at modtage vejledningen som en

sygesikringsydelse hos den alment praktiserende læge.

I de amtskommuner, hvor der ikke vil være adgang til vejledning på klinik eller sygehusafdeling, forventes den særlige aftale at skulle omfatte de gruppe 1-sikrede, der vælger at gå til en anden læge end den valgte samt gruppe 2-sikrede, dvs. kun en lille del af de vejledningssøgende.

§ 11, stk. 4, som pålægger amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner at afholde udgifterne til vejledning efter stk. 1, er alene en præcisering af gældende retstilstand.

I henhold til den gældende lov påhviler det indenrigsministeren at udarbejde retningslinier for tilrettelæggelse af vejledningen om svangerskabsforebyggelse. Indenrigsministeren har med hjemmel heri udsendt cirkulære af 10. marts 1976 om foreløbige vejledende retningslinier for oplysningsvirksomhed om svangerskabsforebyggende metoder.

Det forudsættes, at retningslinier udarbejdes efter sundhedsstyrelsens indstilling på grund af sådanne retningsliniers overvejende sundhedsfaglige indhold.

§ 11, stk. 6, svarer til den gældende lovs § 11, stk. 4, således at landsdækkende oplysningsvirksomhed som hidtil påhviler staten (indenrigsministeren) i lighed med oplysning om kønssygdomme og deres bekæmpelse. Statens forpligtelse påregnes fortsat varetaget ved ydelse af tilskud til Foreningen for Familieplanlægning og Komiteen for Sundhedsoplysning. Der er på finansloven for 1983 optaget et beløb på 593.000 kr. til denne oplysningsvirksomhed.

Til § 2

Det foreslås, at loven sættes i kraft den 1. april 1984.